

ՀՀ ՍՊՈՐՏԻ ԵՎ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՐՑԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

«ՉԱՆԳԵՉՈՒԻԻ
ՊՂՆՁԱՄՈՒԲԳԵՆԱՅԻՆ
ԿՈՄԲԻՆԱՏ» ՓԲԸ

ԱՐՑԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ
ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ
ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ (ԱԵԳՄՄ)

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՑԱԽ

SCIENTIFIC
ARTSAKH

НАУЧНЫЙ
АРЦАХ

№ 1, 2018

Հիմնադիր – Founder – Учредитель:
ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՈՒՍԱՐԱՆ (ԵՊՀ)
YEREVAN STATE UNIVERSITY (YSU)
ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ (ЕГУ)
www.y-su.am

Հրատարակիչ – Publisher - Издатель:
ԱՐՅԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ (ԱԵԳՄՍ)
UNION OF YOUNG SCIENTISTS AND SPECIALISTS OF ARTSAKH (UYSSA)
ОБЪЕДИНЕНИЕ МОЛОДЫХ УЧЁНЫХ И СПЕЦИАЛИСТОВ АРЦАХА (ОМУСА)
www.aegmm.org

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՅԱԽ

SCIENTIFIC ARTSAKH

НАУЧНЫЙ АРЦАХ

№1, 2018

*Նվիրվում է Հայաստանի առաջին Հանրապետության 100-րդ, Արցախյան շարժման 30-րդ ու
Էրեբունի-Երևանի հիմնադրման 2800-րդ ամյակներին*

*Dedicated to the 100th anniversary of the First Republic of Armenia, the 30th anniversary
of the Artsakh movement and the 2800th anniversary of the founding of Erebuni-Yerevan*

*Посвящается 100-летию Первой Республики Армения, 30-летию Арцахского движения и
2800-летию основания Эребуни-Ереван*

ԱԵԳՄՍ – UYSSA – ОМУСА
ԵՐԵՎԱՆ – YEREVAN – ЕРЕВАН
2018

*Չրատարակության Է երաշխավորվել Երևանի պետական Չամալսարանի գիտական խորհրդի թիվ 2/8.8 առ 29.11.2018թ. որոշմամբ
 Рекомендовано к публикации решением учёного совета №2/8.8
 от 29.11.2018г. Ереванского государственного университета
 Recommended for publication by the Yerevan State University
 Academic Council Decision №2/8.8 of November 29, 2018*

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴ

Նախագահ՝ ԵՊՂ ռեկտոր, ԳԱԱ թղթակից անդամ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Արամ ՄԻՍՈՆՅԱՆ

Անդամներ՝

ԱՎԱԳՅԱՆ Արծրուն, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ Չրանտ, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԲԱԲԱՅԱՆ Դավիթ, պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
 ԲԱԼԱՅԱՆ Վահրամ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԳԱԼՍՏՅԱՆ Խաչիկ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
 ԳՅՈՒԼԱՄԻՐՅԱՆ Զուլիխան, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԳՐՈՒՉԴԵՎ Վլադիսլավ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Կոստրոմա, ՌԴ)
 ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ Գևորգ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ Արման, պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
 ԺԵՅՄՈ Մարտիկ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Օլշտին, Լեհաստան)
 ԼԱՊԵՎԱՎ Վալենտինա, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Մոսկվա, ՌԴ)
 ԼՈՒԽՏԵՐՅԱՆԴՏ Օտտո, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Չամբուրգ, Գերմանիա)
 ՉՈՎՍԵՓՅԱՆ Մուշեղ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՂԱԶԻՆՅԱՆ Գագիկ, ԳԱԱ ակադեմիկոս, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
 ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ Աշոտ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՄԻՆԱՅԱՆ Էդիկ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ Կարեն, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Չայկ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՎԱՍԿՈՎ Մաքսիմ, սոցիոլոգիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Դոնի Ռոստով, ՌԴ)
 ԶԵՌՅԱՆ Գարիկ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԶՈՂԱՐՅԱՆ Տիգրան, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Գլխավոր խմբագիր՝ իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ **Ավետից ԳԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ**

Գիտական Արցախ, №1, 2018, Երևան, «ԱԵԳՄՍ» հրատ., 2018, 448 էջ:
 Scientific Artsakh, №1, 2018, Yerevan, «UYSSA» publ., 2018, 448 pages.
 Научный Арцах, №1, 2018, Ереван, Изд. «ОМУСА», 2018, 448 страниц.

«Գիտական Արցախ» պարբերականի 1-ին համարում տեղ են գտել հայկական արդի հիմնախնդիրներից մեկի՝ պետականության վերաբերյալ Չայաստանը, Արցախը, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները, Գերմանիան, Լեհաստանը և Բելառուսը ներկայացնող հեղինակների գիտական աշխատանքները:

Գիտական պարբերականում գետեղված են նաև Արցախի երիտասարդ գիտնականների և մասնագետների միավորման ու Երևանի պետական համալսարանի կողմից 2018թ. սեպտեմբերի 13-16-ը Ստեփանակերտում համատեղ կազմակերպված «Չայոց պետականության անցյալը, ներկան ու ապագան» 3-րդ միջազգային երիտասարդական գիտաժողովի լավագույն գիտական հոդվածները:

The first issue of «Scientific Artsakh» journal comprises the scientific works of authors from Armenia, Artsakh, the United States of America, Germany, Poland and Belarus on one of the most urgent problems for Armenians – the statehood. The publication also contains the best scientific articles of the 3rd international youth scientific conference «The past, present and future of the Armenian statehood», jointly organized by the Union of Young Scientists and Specialists of Artsakh and Yerevan State University on September 13-16, 2018 in Stepanakert.

В первом номере журнала «Научный Арцах» нашли место научные работы авторов из Армении, Арцаха, Соединенных Штатов Америки, Германии, Польши и Беларуси по одной из актуальных для армян проблем – государственности.

В издании размещены также лучшие научные статьи 3-ей международной молодежной научной конференции «Прошлое, настоящее и будущее Армянской государственности», совместно организованной Объединением молодых учёных и специалистов Арцаха и Ереванским государственным университетом 13-16 сентября 2018 года в Степанакерте.

EDITORIAL COUNCIL

Chairman: Aram SIMONYAN, Rector of YSU, NAS RA Associate Member, Doctor of History, Professor

Members:

AVAGYAN Artsrun, Doctor of Philology, Professor
 AVANESYAN Hrant, Doctor of Psychology, Professor
 BABAYAN David, Doctor of History, Associate Professor
 BALAYAN Vahram, Doctor of History, Professor
 DANIELYAN Gevorg, Doctor of Law, Professor
 GALSTYAN Khachik, Doctor of Political Sciences, Associate Professor
 GHAZINYAN Gagik, Academician of NAS RA, Doctor of Law, Professor
 GRUZDEV Vladislav, Doctor of Law, Professor (Kostroma, Russia)
 GYULAMIRYAN Julieta, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
 HOVSEPYAN Moushegh, Doctor of Philology, Professor
 KERYAN Garik, Doctor of Political Sciences, Professor
 KOCHARYAN Tigran, Doctor of Political Sciences, Professor
 LAPAEVA Valentina, Doctor of Law, Professor (Moscow, Russia)
 LUCHTERHANDT Otto, Doctor of Law, Professor (Hamburg, Germany)
 MARKOSYAN Ashot, Doctor of Economic Sciences, Professor
 MINASYAN Edik, Doctor of History, Professor
 NERSISYAN Karen, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
 SARGSYAN Hayk, Doctor of Economic Sciences, Professor
 VASKOV Maksim, Doctor of Sociology, Professor (Rostov-on-Don, Russia)
 YEGHIAZARYAN Arman, Doctor of History, Associate Professor
 ZEJMO Marek, Doctor of Political Sciences, Professor (Olsztyn, Poland)

Editor-in-Chief: Avetik HARUTYUNYAN, Candidate of Law, Associate Professor

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Председатель: ректор ЕГУ, член-корреспондент НАН Республики Армения, доктор исторических наук, профессор Арам СИМОНЯН

Члены:

АВАГЯН Арцрун, доктор филологических наук, профессор
 АВАНЕСЯН Грант, доктор психологических наук, профессор
 БАБАЯН Давид, доктор исторических наук, доцент
 БАЛАЯН Ваграм, доктор исторических наук, профессор
 ВАСЬКОВ Максим, доктор социологических наук, профессор (Ростов-на-Дону, Россия)
 ГАЛСТЯН Хачик, доктор политических наук, доцент
 ГРУЗДЕВ Владислав, доктор юридических наук, профессор (Кострома, Россия)
 ГЮЛАМИРЯН Джульетта, доктор педагогических наук, профессор
 ДАНИЕЛЯН Геворг, доктор юридических наук, профессор
 ЕГИАЗАРЯН Арман, доктор исторических наук, доцент
 ЖЕЙМО Марек, доктор политических наук, профессор (Ольштын, Польша)
 КАЗИНЯН Гагик, академик НАН РА, доктор юридических наук, профессор
 КЕРЯН Гарик, доктор политических наук, профессор
 КОЧАРЯН Тигран, доктор политических наук, профессор
 ЛАПЕВА Валентина, доктор юридических наук, профессор (Москва, Россия)
 ЛЮХТЕРХАНДТ Отто, доктор юридических наук, профессор (Гамбург, Германия)
 МАРКОСЯН Ашот, доктор экономических наук, профессор
 МИНАСЯН Эдик, доктор исторических наук, профессор
 НЕРСИСЯН Карен, кандидат экономических наук, доцент
 ОВСЕПЯН Мушег, доктор филологических наук, профессор
 САРГСЯН Гайк, доктор экономических наук, профессор

Главный редактор: кандидат юридических наук, доцент Аветик АРУТЮНЯН

*Տպագրվում է ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարության աջակցությամբ
 Is published with the support of the Ministry of Sport and Youth Affairs of the Republic of Armenia
 Публикуется при поддержке Министерства спорта и по делам молодежи Республики Армения*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԻՐՔԵՐԻ ԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒՄԸ ԱՐՑԱԽՅԱՆ ԵՎ ԱԴԻԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒՆՈՒՄ

ԱՆՈՒՇ ԴՈՒՆՈՒՄԱՆՅԱՆ

Հեռահաղորդակցությունն՝ ընդհանրապես և ՉԼՍ-ները՝ մասնավորապես մշտապես եղել և շարունակում են լինել զինված հակամարտությունների ակտիվ «մասնակիցը», լրագրողները՝ հակամարտության «երրորդ» կողմ: Մեր օրերում այնպիսի հասկացությունները, ինչպիսիք են «տեղեկատվական պատերազմ», «տեղեկատվական անվտանգություն» «մեդիաագրեսիա» և այլն, ապացուցում են, ոչ միայն մասս-մեդիա-հակամարտություն սերտ կապի, այլև այն մասին, որ ներկայիս զինված հակամարտություններում պատերազմները տեղեկատվական դաշտում պակաս կարևոր չեն, քան ռազմի դաշտում: «Ժամանակակից պատերազմներն առաջին հերթին քաղաքական զինված ցույցեր են: Ցուցադրական կողմը նրանցում պակաս կարևոր չէ, քան կարող է լինել բուն զենքի կիրառումը: Իսկ լրագրողները (որ վաղուց համարվում են հակամարտության կողմ) դիրքորոշումից, այսինքն՝ նրանից, թե ինչ տեսակի լրատվության են հակված օժանդակելու, կախված է հակամարտության ելքը»¹, - նկատում է Դ. Շուրխալոն:

Չկարգավորված հակամարտության պայմաններում ապրող հայկական երկու հանրապետությունները տեղեկատվական մշտական պատերազմի մեջ են հակամարտության մյուս կողմի՝ հակահայկական քարոզչությունն իրականացնող Ադրբեջանի հետ, որտեղ ցանկացած բնույթի տեղեկատվություն ստանում է քաղաքական նրբերանգներ: Կողմերի միջև տեղեկատվա-հոգեբանական գործընթացները զազաթնակետին հասան «Ապրիլյան քառօրյա պատերազմ» անվանումը ստացած (երբ 2016 թվականի ապրիլի 1-ի լույս 2-ի գիշերը արցախա-ադրբեջանական շփման գծի ողջ երկայնքով ձեռնարկվել էր բացահայտ հարձակողական գործողություններ՝ հրետանու, գրահատեխնիկայի և ավիացիայի ներգրավմամբ²) ռազմագործողությունների և դրան հաջորդած օրերին: Ակնհայտ է, որ միայն Ապրիլյան ռազմագործողությունների սանձազերծմամբ ադրբեջանական քարոզչամեթոդական կարող էր կեղծ տեղեկատվական հոսքերով շեղել սեփական ժողովրդին ներքին լարվածությունից, ուստի հենց «ապատեղակատվության կիրառմամբ հասարակական կարծիքի ձևավորումը դարձավ տեղեկատվական պատերազմ մղելու հիմնական միջոցը»³:

Ուսումնասիրելով հակամարտող կողմերի պաշտոնական հրապարակումները հանրային կարծիք ձևավորող գերակա առցանց (մասնավորապես <http://nkrmil.am>, <http://haqqin.az>, <http://day.az>, <http://trend.az>, <http://vesti.az>) լրատվամիջոցներում (2016 թվականի ապրիլի 2-6-ն ընկած ժամանակահատվածում)՝ նպատակ ունենք ներկայացնելու Ապրիլյան ռազմագործողությունների օրերին հայկական և ադրբեջանական պաշտոնական լրահոսում հայկական դիրքերի գրավման վերաբերյալ հրապարակումների իսկությունը՝ Ադրբեջանի հակայիայկական քարոզչության համատեքստում:

Այսպես, հայկական մի քանի դիրքերի և կամ առանձին տարածքների գրավման մասին տեղեկությունները, որպես օրինաչափություն, ամենաճացող վերնագրերի տակ լայն տարածում էին գտնում ադրբեջանական պաշտոնական և ոչ պաշտոնական մամուլում, սոցիալական ցանցերում: Այս մասին առաջին

¹ Տե՛ս Шурхало Д., Как работает пропаганда (роль СМИ в военно-политических конфликтах современности) (<http://rodkom.com.ua/kak-rabotaet-propaganda-rol-smi-v-voenno-politicheskikh-konfliktah-sovremennosti/>)

² <http://nkrmil.am/news/view/198>

³ Նազարյան Ա., Տեղեկատվական պատերազմներ և դիվանագիտություն, Երևան, 2017թ., էջ 73:

պաշտոնական հաղորդագրությունը «Ջայաստանի ՊՆ-ն հայտնում է 5 բարձունքի կորուստի մասին» վերնագրով¹ ոչ պատահաբար հրապարակեց Haqqin.az-ը: Ի ապացույց ասվածի, նույն լրատվամիջոցը հաջորդաբար հրապարակեց անհայտ ծագման «հայկական» լրատվամիջոցների և սոցիալական ցանցերի օգտատերերի կարծիքներ, մասնավորապես հայկական տարածքների գրավումն «ապացուցող» մեդիանյութեր:

Միջանկյալ նշենք, որ ադրբեջանական կողմը նախապատրաստված լինելով դիմակայության նաև տեղեկատվական դաշտում ճիշտ էր յուրացրել տեղեկատվական գրոհի վարելու տեսական դրույթները՝ ընդլայնելով մուլտիմեդիա նյութերի օգտագործումը: Գաղտնիք չէ, որ վերջիններիս ազդեցությունը հանրային կարծիքի վրա ավելի մեծ է, քան կարող է լինել նույնի տեքստային տարբերակը. մուլտիմեդիա միջավայրը օգնում է գրավել լսարանի ուշադրությունը՝ ավելի ընկալելի դարձնելով տեղեկատվությունը:

Այսպես, հղում անելով սեփական երկրի ՊՆ-ին, «Ադրբեջանական բանակը ազատագրել է մի քանի օկուպացված տարածքներ» հրապարակմամբ հանդես եկավ Vesti.az-ը. «Չակահարվածի արդյունքում դարաբաղա-ադրբեջանական հակամարտ գործերի շփման գծում ճեղքվել է հայկական կողմի պաշտպանությունը: Ազատագրվել են ռազմավարական նշանակության մի քանի բարձունք և բնակավայր. ամբողջությամբ ադրբեջանական բանակի վերահսկողության տակ են անցել Թալիշ գյուղի շրջակայքը..., Ֆիզուլիի ուղղությամբ ազատագրվել է «Լելե-Թեփե» բարձունքը...»²:

Ուշագրավ մի փաստ արձանագրվեց ԱՅ ՊՆ մամուլի հաղորդագրություններից մեկում: Վերոնշյալ բնույթի նյութերի տարածումից քիչ անց, իբրև «երկրորդական» տեղեկատվություն հայտարարվում է «կորուստների» մասին: Կորուստներ ասվածը, սակայն, բազմանշանակ է և կարելի է ընկալել սեփական ակնկալիքների կամ ցանկությունների շրջանակից ոչ դուրս. «Ցավոք, թեժ մարտերի ընթացքում կորուստներ է ունեցել նաև դարաբաղյան կողմը, որի մասին լրացուցիչ տեղեկություններ կհաղորդվեն ավելի ուշ»³: Սակայն շուտով՝ ժամը 11:35-ին տարածում է հաղորդագրություն այն մասին, թե «ՊԲ ստորաբաժանումները անցել են հակազդիչ գործողությունների և Թալիշի ուղղությամբ տիրել նախօրյակին ադրբեջանական ուժերի կողմից գրավված մարտավարական կարևոր նշանակության հենակետին»⁴: Եվ միայն նույն օրը (ապրիլի 3-ին) 16:25-ին, այնուամենայնիվ, հայկական կողմն ընդունում և հաստատում է ապրիլի 2-ին Թալիշի շրջանում կորցրած մեկ հենակետի փաստը, որի վերահսկողությունն իր ձեռքն է վերցրել նախօրեին (այս հայտարարությունները ադրբեջանական պաշտոնական մամուլի կողմից անարձագանք են մնում):

Տեղին է նշել նաև այն, որ նույն օրը ԱՅ նախագահ Բակո Սահակյանն Արցախում գտնվող հայաստանյան լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների հետ հանդիպման ժամանակ հայտարարում է դիրքերի ամբողջական վերադարձման մասին⁵, որին, սակայն, հետագայում անդրադաժ չի կատարվում: Իսկ ահա ադրբեջանական կողմը կարելի է ասել հաստատում է վերոնշյալը սեփական քարոզչության դիրքերից՝ խոսք բացելով նաև հայկական կողմի կորուստների մասին. «Նախօրեին հայկական կողմն օկուպացված տարածքներում ներգրավել է լրացուցիչ ռազմական ուժ՝ փորձելով վերադարձնել Ադրբեջանի կողմից

¹ <https://haqqin.az/news/67155>

² <http://www.vesti.az/armiya/azerbajdzhanskaya-armiya-osvobodila-ot-okkupantov-neskolko-naseleennykh-punktov-obnovleno-287869>

³ <http://nkrmil.am/news/view/194>

⁴ <http://nkrmil.am/news/view/190>

⁵ <http://yerkirmedia.am/emergency/bako-sahakyan-martakan-dirqsahman/>

ազատագրված տարածքները: Հայկական կողմի փորձերը, սակայն, ձախողվել են՝ արդյունքում կրելով մարդկային և տեխնիկական մեծաքանակ կորուստներ»¹: Իբրև ասվածի ապացույց, ադրբեջանական մամուլը շրջանառության մեջ դրեց ինչպես հայկական որոշ տարածքներ իրենց վերահսկողությանտակ առնելու², այնպես էլ Նույն մարտերում հայկական կողմի տված կենդանի ուժի և զինտեխնիկայի³ մասին պատմող ռեպորտաժներ առաջնագծից:

Այսպիսի հաղորդագրությունները և դրանց հիման վրա ծայրահեղացված լուրերը Նորոթյուն չէին, ինչպես և Նորոթյուն չէին կարող լինել գրավյալ տարածքների մասին տասնյակ հաղորդումներին հետևած երկրի նախագահի, ԱԳՆ և ՊՆ ղեկավարների մակարդակով պաշտոնական հայտարարություններն այն մասին, թե սահմանային լարվածության պատճառը «հայկական զինված ուժերի առկայությունն է ադրբեջանական օկուպացված տարածքներում»⁴ կամ «Ադրբեջանի զինվորներն իրենց սրբազան պարտքն են կատարում»⁵ և «Եթե հայոց զինվորը չի ցանկանում զոհվել, թող հեռանա ադրբեջանական հողերից»⁶, Նույնիսկ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի հայտարարությունների և կոչերի տրանսֆորմացումն ու համապատասխանեցումը ադրբեջանական ագիտարույթի սկզբունքներին և զաղափարախոսությանը: Անցում կատարելով հայկական կողմի՝ ադրբեջանական խաղաղ բնակավայրերը հրետակոծելու վարքագծի դրսևորումներին՝ պաշտոնական աղբյուրներն այն ներկայացվեց ոչ այլ ինչ, քան ռազմի դաշտում պարտություններ կրելու և պարբերական ձախողումների արդյունքում առաջացած ինքնապաշտպանական ագրեսիա: Հայկական կողմը տևական ժամանակ չարձագանքեց ադրբեջանական քարոզամեթոդային նմանօրինակ սադրանքներին: Միայն այն բանից հետո, երբ Ադրբեջանի ՊՆ-ն սպառնաց, թե կարող է հարվածներ հասցնել Ստեփանակերտին⁷, ԱՀ ՊՆ-ն հայտարարեց, որ հավատարիմ է իր որդեգրած մարտավարությանը և երբեք քաղաքացիական բնակավայրերի ուղղությամբ կրակ չի վարում, «այնինչ ադրբեջանական կողմը, բացի Մարտակերտի և շրջակա գյուղերի հրետակոծությունից, արկակոծել է նաև Մարտունի բնակավայրը»⁸: Ինչ վերաբերում է Ադրբեջանի ՊՆ մամուլի խոսնակի՝ Ստեփանակերտի ուղղությամբ հարվածներ հասցնելու հայտարարությանը, ապա ԱՀ ՊՆ-ն այն որակեց Ադրբեջանի ռազմական ղեկավարության կողմից արված անհավասարակշիռ հայտարարություն, ապա «Հասանովին և նրա «գերագույնին» զգուշացրեց՝ «նման զարգացումների դեպքում արձագանքը լինելու է անհամաչափ և ավելի ցավոտ»⁹:

Այսպիսով, ուսումնասիրելով 2016 թվականի ապրիլի 2-6-ն ընկած ժամանակահատվածում արցախյան և ադրբեջանական պաշտոնական հրապատարկումները, նկատում ենք, որ ռազմական գործողություններին զուգընթաց (սաև դրանից հետո) ներքին լսարանում ադրբեջանական տեղեկատվաքարոզչության գերնպատակը ուշադրության շեղման միջոցով հանրային մտքի և կարծիքի վերահսկողությունն էր, մյուս կողմից հայկական կողմի՝ հակառակորդի հնարավորությունները չթերագնահատելով հանդերձ, ամենատարբեր մակարդակներով զգուշացումները, թե մարտական կարողությունների

¹ <https://haqqin.az/news/67217>

² <https://www.youtube.com/watch?v=7Ltj8dIqBE>

³ https://www.youtube.com/watch?v=UwM_1Sd6qRc

⁴ <https://www.trend.az/azerbaijan/politics/2513820.html>

⁵ <https://haqqin.az/news/67313>

⁶ <https://www.trend.az/azerbaijan/karabakh/2514015.html>

⁷ <https://www.trend.az/azerbaijan/politics/2514713.html>

⁸ <http://nkrmil.am/news/view/177>

⁹ <http://nkrmil.am/news/view/182>

գնահատականը տրվում է խրամատում, այլ ոչ թե բարձրագույն հայտարարություններով:

Անուշ Դոլուխանյան
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԻՐՔԵՐԻ ԳՐԱՎՄԱՆ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒՄԸ ԱՐՑԱԽՅԱՆ ԵՎ
ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼՈՒՄ

Բանալի բառեր՝ Ապրիլյան ռազմագործողություններ, մամուլի հաղորդագրություն, հայկական դիրքերի գրավում

Հետազոտության թիրախ ընտրելով չկարգավորված հակամարտության պայմաններում ապրող հայկական երկու հանրապետությունների և Ադրբեջանի հանրային կարծիք ձևավորող գերակա առցանց լրատվամիջոցները՝ ներկայացել ենք Ապրիլյան ռազմագործողությունների օրերին կողմերի պաշտոնական լրահոսում հայկական դիրքերի գրավման վերաբերյալ հրապարակումների երկվությունը՝ Ադրբեջանի հակայիայական քարոզչության համատեքստում:

Anush Dolukhanyan
ILLUSTRATION OF THE CAPTURE OF ARMENIAN POSITIONS IN
ARTSAKHI AND AZERBAIJANI OFFICIAL PRESS

Key words: military activities of April, press message, the capture of Armenian positions

By choosing the leading online media which forms the public opinion of the two Armenian republics living in an unsettled conflict conditions and Azerbaijan as our research target, we aim to present the duality of publications on the capture of the Armenian positions in the official news broadcasting of the sides during the military events in April in the context of anti-Armenian lobby of Azerbaijan.

Анuş Долуханян
ОСВЕЩЕНИЕ ЗАХВАТА АРМЯНСКИХ ПОЗИЦИЙ В АРЦАХСКОЙ И
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ОФИЦАЛЬНОЙ ПРЕССЕ

Ключевые слова: Апрельские военные действия, пресс-релиз, захват армянских позиций

Выбрав в качестве цели исследования ведущие интернет-СМИ пребывающих в условиях неурегулированного конфликта двух армянских государств и Азербайджана, мы на примере Апрельских военных действий представили двойственность публикаций в официальных СМИ сторон конфликта о захвате армянских позиций в контексте антиармянской пропаганды Азербайджана.

25. **Դոլուխանյան Անուշ** – ԱրԴՅ հայցորդ, ԱԵԳՄՄ անդամ
Dolukhanyan Anush – PhD student of ArSU, member of UYSSA
Долуханян Ануш - соискатель АрГУ, член ОМУСА
E-mail: anush_dolukhanyan@mail.ru
26. **Եղիազարյան Արման** - ԵԴՅ սիյուլոքագիտության ամբիոնի վարիչ, պ.գ.դ., դոցենտ
Yeghiazaryan Arman - Head of the Chair on Diaspora Studies of YSU, Doctor of History, Associate Professor
Егизарян Арман - заведующий кафедрой диаспороведения ЕГУ д.и.н., доцент
E-mail: armanyeghiazaryan@ysu.am
27. **Եվստրատով Անտոն** – ՅՌՅ դասախոս, պ.գ.թ.
Evstratov Anton - Lecturer of ARU, Candidate of History
Евстратов Антон - преподаватель РАУ, к.и.н.
E-mail: anton_nastoyashiy@mail.ru
28. **Էլիբեգովա Անժելա** – Երևանի պետական լեզվաև հասարակագիտական համալսարանի (ԵՊԼՅ) դասախոս, ք.գ.թ., դոցենտ
Elibegova Anzhela – Lecturer of Yerevan State University of Languages and Social Sciences (YSULSS)
Элибегова Анжела – преподаватель Ереванского государственного лингвистического университета (ЕГЛУ), к.п.н., доцент
E-mail: elibegova@gmail.com
29. **Ջեյմո Մարեկ** – Յոզեֆ Ռուսեցկու անվան Օլշտինի համալսարանի պրոֆեսոր, ք.գ.դ. (ք. Օլշտին, Լեհաստան)
Zejmo Marek - Doctor of Political Sciences, Professor of Józef Rusiecki Olsztyn University (Olsztyn, Poland)
Жэймо Марек - профессор Ольштынского университета имени Йозефа Русецкого, д.п.н. (г. Ольштын, Польша)
E-mail: marek-zejmo@wp.pl
30. **Լուխտերհանդտ Օտտո** - Համբուրգի համալսարանի պրոֆեսոր, ի.գ.դ. (ք.Համբուրգ, Գերմանիա)
Luchterhandt Otto - Doctor of Law, Professor (Hamburg, Germany)
Люхтерхандт Отто – доктор юридических наук, профессор (г.Гамбург, Германия)
E-mail: ottolucht@arcor.de
31. **Խալաթյան Արտաշես** - ԵԴՅ ասպիրանտ, ԱԵԳՄՄ անդամ, փաստաբան
Khalatyan Artashes – PhD student of YSU, member of UYSSA, advocate
Халатян Арташес - аспирант ЕГУ, член ОМУСА, адвокат
E-mail: artashes.khalatyan@mail.ru
32. **Խաչատրյան Շուշան** – ԱրԴՅ գրականության և լրագրության ամբիոնի վարիչ, ԱԵԳՄՄ անդամ, ք.գ.թ., դոցենտ
Khachatryan Shushan - Head of the Chair of Literature and Journalism of ASU, member of UYSSA, Candidate of Philosophy, Associate Professor

ԼՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԳՐԱԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ
JOURNALISM, LITERATURE
ЖУРНАЛИСТИКА, ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

- Ալիսա Բաղդասարյան.** Արցախյան մոտիվը Մ.Յովհաննիսյանի «Չեռացող երկրի կարոտը» գրքում.....380
Alisa Baghdasaryan. The Motif of Artsakh in the Book of Hovannisian's «Longing for Leaving the Country»
Алиса Багдасарян. Арцахский мотив в книге М.Ованнисяна «Тоска по уходящей стране»
- Արսեն Առաքելյան.** Պետություն՝ պետության մեջ.....386
Arsen Arakelyan. The State in State
Арсен Аракелян. Государство в государстве
- Շուշան Խաչատրյան.** Արցախը հեղինակավոր պարբերականների էջերում (գերմանական մամուլի օրինակով).....391
Shushan Khachatryan. Artsakh on the pages of authoritative publications (on the example of the German press)
Шушан Хачатрян. Арцах на страницах авторитетных изданий (на примере немецкой прессы)
- Շուշան Խաչատրյան, Գալուստ Սարոյան.** Անկախ Հայաստանի սոցիալ-քաղաքական խնդիրները՝ ըստ ժամանակակից գրողների պատմվածքների.....395
Shushan Khachatryan, Galust Saroyan. Socio-Political Issues of Independent Armenia Based on Short Stories by Contemporary Writers
Шушан Хачатрян, Галуст Сароян. Социально-политические проблемы независимой Армении согласно рассказам современных писателей
- Գայանե Ավագյան.** «Հայրենիք» և «պետություն» գաղափարները 1960-ական թթ. լիբանանահայ մամուլում.....400
Gayane Avagyan. The Concepts «Homeland» and «State» in the Armenian Press of Lebanon in the 1960s
Гаянэ Авагян. Понятия родины и государства в армянской прессе Ливана 60-х годов 20-го века
- Անուշ Դոլուխանյան.** Հայկական դիրքերի գրավման լուսաբանումը արցախյան և ադրբեջանական պաշտոնական մամուլում.....405
Anush Dolukhanyan. Illustration of the Capture of Armenian Positions in Artsakhi and Azerbaijani Official Press
Ануш Долуханян. Освещение захвата армянских позиций в арцахской и азербайджанской официальной прессе